

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU ASEPRESIDENDI MÄÄRUS

6. oktoober 2021 *

Ajutiste meetmete kohaldamine – Ajutiste meetmete kohaldamise määrus – Euroopa Kohtu kodukorra artikkel 163 – Asjaolude muutumine – Puudumine – Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) Izba Dyscyplinarna (distsiplinaarkolleegium) pädevus – Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus), üldkohtute ja halduskohtute kohtunike suhtes kehtiv distsiplinaarkord – Kohtunike sõltumatuse tingimuste kontrollimise menetlus – Riigisiseste sätete kohaldamise peatamine

Kohtuasjas C-204/21 R-RAP,

mille ese on Euroopa Kohtu kodukorra artikli 163 alusel 16. augustil 2021 esitatud taotlus tühistada ajutiste meetmete kohaldamise määrus,

Poola Vabariik, esindaja: B. Majczyna,

hageja,

versus

Euroopa Komisjon,

kostja,

EUROOPA KOHTU ASEPRESIDENT,

olles ära kuulanud kohtujurist G. Hogani,

on teinud järgmise

määruse

- 1 Poola Vabariik palub oma taotluses Euroopa Kohtul tühistada Euroopa Kohtu asepresidendi 14. juuli 2021. aasta määruse komisjon *vs.* Poola (C-204/21 R, edaspidi „14. juuli 2021. aasta määrus“, EU:C:2021:593).

* Kohtumenetluse keel: poola.

- 2 Selle määrusega kohustas Euroopa Kohtu asepresident Poola Vabariiki kuni kohtuasjas C-204/21 menetlust lõpetava kohtuotsuse tegemiseni:
- a) peatama esiteks 8. detsembri 2017. aasta kõrgeima kohtu seaduse (ustawa o Sądzie Najwyższym), mida on muudetud 20. detsembri 2019. aasta seadusega, millega muudetakse üldkohtute korralduse seadust, kõrgeima kohtu seadust ja teatud muid seadusi (ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw), artikli 27 lõike 1 punkti 1a ja muude sätete kohaldamise, mille alusel on Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) Izba Dyscyplinarna (distsiplinaarkolleeegium) pädev lahendama nii esimeses kui ka teises astmes loataotlusi kriminaalmenetluse alustamiseks kohtunike või kohtunikukandidaatide suhtes, nende eelvangistuseks, kinnipidamiseks või kohtusse toomiseks, ning teiseks peatama selle artikli alusel selliste juba tehtud distsiplinaarkolleeegiumi otsuste toime, millega on antud luba kohtuniku suhtes kriminaalmenetluse alustamiseks või tema eelvangistuseks, ning hoiduma selles artiklis nimetatud asjade saatmisest kohtusse, kes ei vasta sõltumatuse nõuetele, mis on määratletud eelkõige 19. novembri 2019. aasta kohtuotsuses A. K. jt (kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleeegiumi sõltumatus) (C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, EU:C:2019:982);
 - b) peatama muudetud kõrgeima kohtu seaduse artikli 27 lõike 1 punktide 2 ja 3 sätete kohaldamise, mille alusel on Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) Izba Dyscyplinarna (distsiplinaarkolleeegium) pädev lahendama Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike staatust ja ülesannete täitmist puudutavaid asju, sealhulgas tööõiguse ja sotsiaalkindlustuse asju ja kõrgeima kohtu kohtunike pensionile saatmisega seotud asju, ning hoiduma nimetatud asjade saatmisest kohtusse, kes ei vasta sõltumatuse nõuetele, mis on määratletud eelkõige 19. novembri 2019. aasta kohtuotsuses A. K. jt (kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleeegiumi sõltumatus) (C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, EU:C:2019:982);
 - c) peatama 27. juuli 2001. aasta seaduse üldkohtute korralduse kohta (ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych), mida on muudetud seadusega, millega muudetakse üldkohtute korralduse seadust, kõrgeima kohtu seadust ja teatud muid seadusi, artikli 107 lõike 1 punktide 2 ja 3 ning muudetud kõrgeima kohtu seaduse artikli 72 lõike 1 punktide 1–3 sätete kohaldamise, mis võimaldavad algatada kohtunike suhtes distsiplinaarmenetluse selle eest, et nad on kontrollinud, kas on järgitud sõltumatut ja erapooletut seaduse alusel moodustatud kohut puudutavaid nõudeid ELL artikli 19 lõike 1 tähenduses koostoimes Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47;
 - d) peatama muudetud üldkohtute seaduse artikli 42a lõigete 1 ja 2 ning artikli 55 lõike 4, muudetud kõrgeima kohtu seaduse artikli 26 lõike 3 ning artikli 29 lõigete 2 ja 3 ning 25. juuli 2002. aasta halduskohtute korralduse seaduse (ustawa – Prawo o ustroju sądów administracyjnych), mida on muudetud seadusega, millega muudetakse üldkohtute korralduse seadust, kõrgeima kohtu seadust ja teatud muid seadusi, artikli 5 lõigete 1a ja 1b ning seaduse, millega muudetakse üldkohtute korralduse seadust, kõrgeima kohtu seadust ja teatud muid seadusi, artikli 8 sätete kohaldamise, kui need keelavad riigisisestel kohtutel kontrollida, kas on järgitud Euroopa Liidu nõudeid, mis puudutavad sõltumatut ja erapooletut seaduse alusel moodustatud kohut ELL artikli 19 lõike 1 tähenduses koostoimes põhiõiguste harta artikliga 47;

- e) peatama muudetud kõrgeima kohtu seaduse artikli 26 lõigete 2 ja 4–6 ning artikli 82 lõigete 2–5 ning seaduse, millega muudetakse üldkohtute korralduse seadust, kõrgeima kohtu seadust ja teatud muid seadusi, artikli 10 sätete kohaldamise, millega anti Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Nawyższego (Poola kõrgeima kohtu erakorralise kontrolli ja avalike asjade kolleegium) ainupädevus läbi vaadata väiteid kohtu või kohtuniku sõltumatuse puudumise kohta, ning
- f) teavitama Euroopa Komisjoni ühe kuu jooksul pärast seda, kui on teatavaks tehtud 14. juuli 2021. aasta määrus, kõikidest meetmetest, mis ta on võtnud selle kohtumääruse täies ulatuses täitmiseks.

- 3 Poola Vabariik, kes leidis, et pärast 14. juuli 2021. aasta määruse tegemist on asjaolud muutunud, esitas kodukorra artikli 163 alusel käesoleva taotluse. Lisaks palus see liikmesriik, et taotluse vaataks läbi Euroopa Kohtu suurkoda.

Poola Vabariigi taotlus suunata kohtuasi Euroopa Kohtu suurkojale

- 4 Poola Vabariik leiab, et arvestades käesoleva kohtuasja tähtsust ning asjaolu, et see loob pretsedendi, peab 14. juuli 2021. aasta määruse tühistamise taotluse läbi vaatama Euroopa Kohtu suurkoda.
- 5 Seoses sellega olgu meenutatud, et vastavalt kodukorra artikli 161 lõikele 1 koostoimes Euroopa Kohtu 23. oktoobri 2012. aasta otsuse 2012/671/EL Euroopa Kohtu asepresidendi kohtunikuülesannete kohta (ELT 2012, L 300, lk 47) artikliga 1 lahendab Euroopa Kohtu asepresident täitmise peatamise või ajutiste meetmete kohaldamise taotluse ise või annab selle viivitamata Euroopa Kohtule lahendamiseks.
- 6 Niisiis on Euroopa Kohtu asepresidendile nende sätete kohaselt antud pädevus lahendada kõik ajutiste meetmete kohaldamise taotlused või anda taotlus lahendamiseks Euroopa Kohtule, kui konkreetsete asjaolude tõttu on vaja see edasi suunata (Euroopa Kohtu asepresidendi 20. septembri 2021. aasta määrus Tšehhi Vabariik vs. Poola, C-121/21 R, EU:C:2021:752, punkt 10).
- 7 Sellest järeldeb, et üksnes Euroopa Kohtu asepresident on pädev juhtumipõhiselt hindama, kas tema menetluses olevad ajutiste meetmete kohaldamise taotlused on vaja suunata Euroopa Kohtule, et taotlus määrataks kohtukoosseisule (Euroopa Kohtu asepresidendi 20. septembri 2021. aasta määrus Tšehhi Vabariik vs. Poola, C-121/21 R, EU:C:2021:752, punkt 11).
- 8 Poola Vabariigi taotlusest 14. juuli 2021. aasta määruse tühistamiseks ei ilmne käesoleval juhul ühtegi asjaolu, mis eeldaks taotluse määramist kohtukoosseisule, mistõttu ei ole vaja anda seda taotlust Euroopa Kohtule lahendamiseks.

Sisulised küsimused

Argumendid

- 9 Poola Vabariik põhjendab oma taotlust asjaolude muutumisega tulenevalt Trybunał Konstytucyjny (Poola konstitutsioonikohus) 14. juuli 2021. aasta otsusest kohtuasjas P 7/20 (edaspidi „Trybunał Konstytucyjny (konstitutsioonikohus) otsus“).
- 10 Trybunał Konstytucyjny (konstitutsioonikohus) leidis selles kohtuotsuses muu hulgas, et ELL artikli 4 lõike 3 teine lõik koostoimes ELTL artikliga 279 on vastuolus Poola põhiseaduse artiklitega 2 ja 7, artikli 8 lõikega 1 ning artikli 90 lõikega 1 koostoimes põhiseaduse artikli 4 lõikega 1, sest Euroopa Kohus on oma pädevust ületanud, st teinud otsuse *ultra vires*, määrares Poola Vabariigile kui liidu liikmesriigile ajutised meetmed, mis puudutavad Poola kohtukorraldust ja Poola kohtute pädevust ning Poola kohtutes järgitavat menetlust, mistõttu ei kehti nende meetmete suhtes põhiseaduse artikli 91 lõigetes 1–3 ette nähtud liidu õiguse esimuse põhimõte ja liidu õiguse vahetu kohaldatavuse põhimõte.
- 11 Poola Vabariik on seisukohal, et Trybunał Konstytucyjny (konstitutsioonikohus) otsust arvestades on 14. juuli 2021. aasta määrus Poola põhiseadusliku korraga vastuolus.
- 12 Sellega seoses tuletab Poola Vabariik meelde, et Trybunał Konstytucyjny (konstitutsioonikohus) on otsustanud, et ta peab kaitsma Poola põhiseadust, mis on vastavalt põhiseaduse artiklile 8 selle liikmesriigi ülimuslik seadus, ning järelikult on tal põhiseaduslikku korda puudutavates põhimõttelistes kohtuasjades „viimase sõna õigus“.
- 13 Poola Vabariik väidab, et mitme liikmesriigi konstitutsioonikohtud on lähtunud tõlgendusest, mille kohaselt on liikmesriikide konstitutsioonikohtutel pädevus kontrollida liidu *ultra vires* akte, sealhulgas Euroopa Kohtu otsuseid. Need kohtud on üksmeelselt leidnud, et nende õiguskorral on põhiseaduslik identiteet, mis neil tuleb põhiseaduse sätete alusel määratleda, ning liit on kohustatud seda identiteeti austama.
- 14 Trybunał Konstytucyjny (konstitutsioonikohus) otsuse põhjendusi suuliselt tutvustades märkis ettekandja-kohtunik, et liikmesriikide poolt Euroopa Kohtule usaldatud õigusemõistmise ülesanne lõpeb, kui aluslepingute tõlgendamine ei ole enam arusaadav ja muutub objektiivselt meelevaldseks. Nimetatud kohtu sõnul oli 8. aprilli 2020. aasta kohtumääruse komisjon *vs.* Poola (C-791/19 R, EU:C:2020:277) puhul see just nii. Sellega seoses täpsustas ettekandja-kohtunik, et Trybunał Konstytucyjny (konstitutsioonikohus) leidis, et Euroopa Kohus on ületanud oma pädevuse piire, sest ei Euroopa Liidu leping ega Euroopa Liidu toimimise leping ei anna liidule mingit pädevust seoses liikmesriigi kohtuvõimu korraldamise, loomise ja toimimisega, kuna see valdkond jääb liikmesriikide ainupädevusse.
- 15 Poola Vabariigi sõnul võeti 14. juuli 2021. aasta määrus vastu ELL artiklis 5 sätestatud pädevuse andmise põhimõtet rikkudes, mistõttu on Trybunał Konstytucyjny (konstitutsioonikohus) otsus kohaldatav ka selle määruse suhtes.

Hinnang

- 16 Kodukorra artikli 163 kohaselt võib asjaolude muutumise korral ajutiste meetmete kohaldamise määrust poole taotlusel igal ajal muuta või selle tühistada. Mõiste „asjaolude muutumine“ tähendab eelkõige selliste faktiliste või õiguslike asjaolude ilmnemist, mis võivad seada kahtluse alla ajutisi meetmeid kohaldava kohtuniku hinnangud tingimustele, millest täitmise peatamine või ajutise meetme kohaldamine sõltub (Euroopa Kohtu asepresidendi 20. septembri 2021. aasta määrus Tšehhi Vabariik vs. Poola, C-121/21 R, EU:C:2021:752, punkt 22).
- 17 Järelikult tuleb analüüsida, kas Trybunał Konstytucyjny (konstitutsioonikohus) otsus kujutab endast „asjaolude muutumist“ selle artikli tähenduses.
- 18 Seoses sellega olgu meenutatud, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt kehtestab liidu õiguse esimuse põhimõte liidu õiguse esmajärjekorras kohaldatavuse liikmesriikide õiguse ees. See põhimõte paneb seega kõigile liikmesriikide asutustele kohustuse tagada erinevate liidu õigusnormide täielik toime, kuna liikmesriikide õigus ei või mõjutada nende erinevate õigusnormide toimet nimetatud riikide territooriumil (18. mai 2021. aasta kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor Din România“ jt, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ja C-397/19, EU:C:2021:393, punkt 244 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 19 Nagu Euroopa Kohus on korduvalt märkinud, peab iga liikmesriik ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaselt eelkõige tagama, et organid, mis liidu õiguse tähenduses määratletava „kohtuna“ kuuluvad tema õiguskaitsevahendite süsteemi liidu õigusega hõlmatud valdkondades ning mis järelikult kohtuna saavad lahendada liidu õiguse kohaldamise või tõlgendamise küsimusi, vastaksid tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele (2. märtsi 2021. aasta kohtuotsus A.B. jt (kohtunike nimetamine kõrgeimasse kohtusse – kaebused), C-824/18, EU:C:2021:153, punkt 112 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 20 See säte paneb liikmesriikidele selge ja täpse kohustuse saavutada tulemus ning selle kohustusega ei kaasne ühtegi tingimust sõltumatuse kohta, mis peab iseloomustama kohut, kellel palutakse liidu õigust tõlgendada ja kohaldada (18. mai 2021. aasta kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor Din România“ jt, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ja C-397/19, EU:C:2021:393, punkt 250 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 21 Niisiis, kuigi kohtukorraldus liikmesriikides kuulub liikmesriikide pädevusse, peavad liikmesriigid selle pädevuse teostamisel siiski täitma kohustusi, mis neile tulenevad ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust (26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Miasto Łowicz ja Prokurator Generalny, C-558/18 ja C-563/18, EU:C:2020:234, punkt 36 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 22 Sellest tuleneb, et liikmesriigi kohtukorraldust käsitlevaid riigisiseseid sätteid võib liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi kontekstis ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu seisukohast kontrollida ning järelikult võib samas kontekstis Euroopa Kohus nende suhtes määrata ELTL artikli 279 alusel ajutisi meetmeid, mille eesmärk on eelkõige nende sätete kohaldamise peatamine (Euroopa Kohtu asepresidendi 14. juuli 2021. aasta määruse komisjon vs. Poola, C-204/21 R, EU:C:2021:593, punkt 54).
- 23 See, et liikmesriigi konstitutsioonikohus leiab, et niisugused meetmed on vastuolus asjaomase liikmesriigi põhiseadusliku korraga, ei muuda kuidagi eelmises punktis esitatud hinnangut.

- 24 Nimelt piisab, kui märkida, et liidu õiguse esimuse põhimõtte kohaselt ei saa asjaolu, et liikmesriik tugineb riigisisestele õigusnormidele, isegi kui need on põhiseaduse sätteid, kahjustada liidu õiguse ühtsust ja tõhusust (18. mai 2021. aasta kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor Din România“ jt, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ja C-397/19, EU:C:2021:393, punkt 245 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 25 Eeltoodust tuleneb, et Trybunał Konstytucyjny (konstitutsioonikohus) otsus ei kujuta endast kodukorra artikli 163 tähenduses „asjaolude muutumist“, mis seaks kahtluse alla 14. juuli 2021. aasta määruses esitatud hinnangud.
- 26 Järelikult tuleb jätta rahuldamata Poola Vabariigi taotlus 14. juuli 2021. aasta määruse tühistamiseks.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohtu asepresident otsustab:

1. **Jätta rahuldamata taotlus tühistada Euroopa Kohtu asepresidendi 14. juuli 2021. aasta määrus komisjon vs. Poola (C-204/21 R, EU:C:2021:593).**
2. **Otsustada kohtukulude kandmine edaspidi.**

Allkirjad